

V Praze 25.6. 1990

Vážený pan JUDr. Petr Pithart, předseda vlády ČR
Praha

Vážený pane předsedo vlády,

přestože jste v těchto dnech po svém zvolení do funkce a máte řadu povinností, obracíme se na Vás s velmi závažným problémem a prosíme Vás, abyste mu věnoval veškerou pozornost.

Rada státních galerií vznikla v období po 17.listopadu jako demokraticky volený orgán zastupující všechny státní galerie v Čechách a na Moravě. Jako reprezentanti tohoto orgánu jsme v posledních měsících vedli řadu jednání s MK ČR o budoucnosti státních galerií, která však bohužel nevedla ke konkrétním výsledkům. To nás mrzí o to více, že jsme tato jednání vedli z pozic odborných správců nesmírně cenného národního kulturního bohatství ve státním vlastnictví, za které neseeme ze zákona profesionální odpovědnost, ale také odpovědnost morální.

V poslední době nás znepokojuje, že se při úvahách o novém územním uspořádání České republiky u rušených orgánů státní správy objevují zjedné koncepční tendence obětovat pro zachování svého vlivu v nových podmínkách nedělitelnost národního kulturního bohatství soustředěného ve státních galeriích.

Oproti tomu Rada státních galerií prosazuje koncepci demokratické samosprávy státních galerií zastřelené ústředním orgánem státní správy České republiky. Tato koncepce by zamezila nekompetentním místním vlivům a tlakům na činnost státních galerií v podobě jak je známe z minulosti. Naopak by zajistila státním galeriím jejich odbornou nezávislost a zejména by zabezpečila nedělitelnost národního kulturního bohatství ve státním vlastnictví a jeho kvalifikovanou správu.

Vážený pane předsedo vlády, protože tato otázka má nesmírný dopad na další osud národního kulturního bohatství uloženého ve státních galeriích a vzhledem k tomu, že práce na koncepci nové územní správy byly urychleny, a tudíž hrozí nebezpečí z prodlení, žádáme Vás v této věci o přijetí zástupců Rady státních galerií, kteří Vám předloží podrobné koncepční materiály k posouzení.

Výkonný výbor Rady státních galerií

M. Vokurka, Mgr. Ladislav Šlán
L. Henzl, NG Karel Černý, Miroslav Šimáček
Pavel Šafárek - Olomouc Petr Pithart
Jana Hlaváčková

Vážení kolegové,

jedním z požadavků všech Občanských fór pracovníků muzeí a galerií bylo zvýšení odbornosti našich ústavů. Tak se zrodil nájemt na vytvoření organizace, kterou jsme nazvali Asociace muzeí a galerií /A.M.G./. Její stručné zásady a charakteristiku předkládáme jako východisko k diskusi.

- 1/ Návrh na ustavení Asociace vyplývá z nutnosti vytvořit profesní a společensky reprezentativní orgán, který bude zajišťovat celou strukturu vazeb mezi našimi institucemi a nejširšími společenskými potřebami a nároky.
 - 2/ Posláním Asociace bude zajistit optimální strukturu sítě českých a moravských muzeí a galerií, rozvíjet odbornost a kvality jednotlivých institucí, jejich činnosti a také dbát o postavení a vzájemné vztahy muzeí a galerií v rámci celé společnosti.
 - 3/ Asociace bude svou profesní autoritou reprezentovat a chránit obor, jednotlivé instituce i odborné pracovníky ve vztazích k orgánům státní správy, veřejnosti, k vědeckovýzkumným a vývojovým ústavům, k obchodním a výrobním organizacím, především v oblasti ochrany národního kulturního dědictví. Činnost Asociace se bude týkat jak domácích, tak také zahraničních partnerů.
 - 4/ Asociace bude tvořena stálou, co možná nejmenší složkou výkonného sekretariátu /sekretář + tajemník/, dále voleným odborným vedením /předsednictvem/, odbornými komisemi, jejichž vznik vyplýne z potřeb praxe, a plénem odborníků, pracovníků muzeí a galerií. Činnost bude pravděpodobně organizována na principu profesních sekcí. Aktivita odborníků v rámci Asociace bude dobrovolná.
 - 5/ Na základě návrhu, předneseného na setkání zástupců Občanských fór pracovníků 88 českých a moravských muzeí a galerií dne 14. 12. 1989, bude do konce tohoto roku ustaven přípravný výbor Asociace. Prosíme proto, aby k tomuto termínu zaslala jednotlivá krajská Občanská fóra do informačního centra Koordinačního výboru muzeí a galerií připomínky a doplnění předběžného návrhu, spolu se jmény dvou zástupců, kteří budou pracovat v přípravném výboru. Současně žádáme o poslání závěrů z jednání krajských OF a námětů pro činnost budoucí Asociace muzeí a galerií.

Adresa: Informační centrum Koordinačního výboru muzeí a galerií
Uměleckoprůmyslové muzeum
ul. 17. listopadu, 2
110 01 Praha 1 tel. 232 84 72

Návrh akčního programu muzeí

/Úvod/

Rozvoj muzeí a galerii v Čechách a na Moravě byl v uplynulých desetiletích poznamenán řadou deformací. Byly důsledkem vlády jedné strany. Jejím mocenským zájmům byla zcela podřízena i oblast kultury, tedy i spravování a řízení muzeí a galerií.

Nástrojem uplatňování politiky strany a státu se stalo centrální, direktivní řízení. To vlastně už předem vylučovalo iniciativu vycházející z pracovišť a opíralo se o nekvalifikovaná hlásení z řídících orgánů muzeí a galerií a direktivu státnického a státního vedení.

V okresech, krajích i v centru rozhodovali o vytváření prostorových, materiálních, technických i personálních podmínek pro práci muzeí a galerií, ale i některých otázkách jejich odborné práce, nekvalifikovaní úředníci. Ti byli navíc existenčně spjati s prosazováním utilitárních cílů, které byly často v rozporu se skutečným posláním těchto ústavů.

Dlouhodobě byla podcenována samotná podstatu muzejní práce, práce se sbírkami. Tím postupně docházelo k oslabování prestiže muzeí v soustavě vědy i ve veřejnosti.

Snojováním majetkovární evidence sbírek s jejich vědeckým zpracováváním docházelo k degradaci odborné, tvůrčí práce se sbírkami na povinné vypisování statisíců evidenčních karet, které lze jen z části použít jako odborný katalog. Tím byl vlastně vědomě omezován tvůrčí potenciál tisíců odborných a vědeckých pracovníků připoutaných přísně sledovanými harmonogramy k usacím strojům. Muzea mohla vývoj přírody a sňatečnosti prezentovat veřejnosti pouze jednostranně, mnohdy nepravidlivě a v různé míře se tak podílela na falšování dějin a neobjektivních výkladech o stavu naší přírody.

V galeriích docházelo ke stírání rozdílů mezi uměním a výstavní síní, propagující především tzv. socialistický realismus.

I přes tyto negativní skutečnosti není možné přehlídnout, že i v minulém období se prosadily některé pozitivní faktory. Velké úsilí bylo věnováno budování jednotné sítě muzeí a galerií. Zdokonalování struktury této sítě nebylo však podloženo zdokonalováním koncepcie rozvoje oboru.

Převedením do státní správy získala muzea relativně pevnou ekonomickou základnu. Pro muzea a galerie byla zrekonstruována nebo opravena řada budov, zvýšil se počet kvalifikovaných pracovníků a vznikaly i vynikající expozice a výstavy. Je třeba konstatovat, že se podařilo zachránit a uchovat podstatnou část muzejních a galerijních sbírek.

Jsou i jiné důvody, proč je možné pohlížet optimisticky do budoucnosti. Potenciál hodnot a uvolnění tvůrčivých sil více než tří tisíc pracovníků, kterým nikdy nechyběl tolik typický a potřebný entuziasmus, dávají reálné možnosti rychle napravit nedostatky - dědictví minulých let. Demokratický politický systém,

opřený o veřejnou kontrolu, je zárukou reálné možnosti rychle se zbavit chyb minulosti, navázat na vše dobré, obnovit spojení se světem a přispívat tak i k vkladnici národní i světové kultury.

Cíle

Základ smysluplného rozvoje celého oboru spatrujeme v dosažení optimální práce muzeí a galerií jako systému rovnoprávných a kooperujících jednotek se značnou autoregulační schopností a s vyváženou úrovni činnosti ve třech stěžejních směrech: sbírkotvorném, vědeckovýzkumném a kulturněvýchovném.

V nových podmínkách se muzea a galerie musí stále více provozovat jako specifické organizace s informační základnou, které prostřednictvím sbírkotvorné činnosti shromažďují výběrové údaje o vývoji a stavu přírody a společnosti, fixují je, vědecky zpracovávají a tím přeměňují na informace. Sbírky a informace z nich snadné jsou pak střízlivě sloužit jako část pramenné základny věd a mohou být pestrou skálou zásobou prezentovány veřejnosti.

Z toho důvodu musí být z expozic muzeí a galerií neodkladně odstraněno všechno to, co deformuje poznání vývoje přírody a společnosti a nevědecky o něm vypovídá.

Nadále je nutno propagovat muzea a galerie jako organizace, jejichž činnost přispívá k formování národní kulturní identity, zabranuje záměrnému či z neznalosti plynoucímu ničení hodnot, prohlubování demoralizace a "kulturní bezradnosti" společnosti, jak jsme toho byli svědky v době nedávno minulé.

Je třeba pravdivě informovat veřejnost o současném stavu muzeí a galerií a oboru jako celku, o minulých chybách a deformacích, ale především o našich budoucích cílech a podmínkách, které budou k jejich splnění nezbytně nutné.

Prostředky a podmínky

V příštích letech budou muzea a galerie pracovat v podmínkách tržní ekonomiky. Tato skutečnost se zákonitě promítne i do charakteru práce a přístupu ke všem jejich činnostem i k identifikaci a využití vlastních zdrojů.

Bude nutné přebudovat celý systém muzeí a galerií tak, aby se tyto ústavy staly organizacemi s pronracovanou informační základnou, kterou budou rozvíjet vysoce kvalifikovaní odborníci. S tím souvisí i nutnost změn v úrovni a formách ohodnocení výsledků práce, aby nedocházelo k úniku odborných sil mimo obor.

Jedním z limitujících faktorů rozvoje muzeí a galerií zůstanou i nadále jejich prostopášné možnosti. Nelze proto připustit, aby objekty, které dosud sloužily jednostranným politickým cílům, byly muzeím a galeriím odňaty. Musí naopak posloužit jako alespoň částečná kompenzace dosavadních stísněných prostor, které jsou charakteristické pro většinu muzejních zařízení.

Zvýšenou pozornost je nutno věnovat podmínkám, v jakých pracují ústřední muzea, zejména Národní muzeum v Praze.

Je žádoucí, aby tento ústav znovu nabyl významu, který mu jako jednomu ze symbolů národní svébytnosti historicky právem přísluší.

U všech muzeí a galerií nahradit administrativně direktivní řízení a nekompetenci skutečně odborným vedením. Dosavadní záplavu metodických pokynů a směrnic nahradit kvalifikovaným řízením nejen zvenčí, ale především uvnitř těchto ústavů. S tím souvisí i vymýcen jakékoli hierarchizace faktickým zrovnoprávněním všech muzeí a galerií, jakožto právních subjektů s plným respektováním specializace a kooperace.

Vsestranně zhodnotit dosavadní vývoj českého muzejnictví z hlediska celku i jednotlivých ústavů a vyvodit z něj konkrétní závěry pro budoucnost.

Práce muzeí a galerií se neobejde bez nové legislativní základny oboru. Nedotknutelnost národního kulturního dědictví jako zdroje národní identity a jeho preference před sférou ekonomickou je nutno zakotvit v Ústavě.

Ustavit Asociaci českých a moravskoslezských muzeí a galerií, která převeze garanci za vývoj oboru, včetně rozvoje jeho teorie, informační základny a všech forem vzdělávání pracovníků muzeí a galerií. Vytvoří i základ autoregulačních funkcí uvnitř systému muzeí a galerií a svobody tvůrčí práce. Prostřednictvím Asociace budou rozšířeny možnosti přímých vztahů se zahraničím i spolupráce s mezinárodní organizací muzeí ICOM.

Jednotlivé muzejní disciplíny je třeba rozvíjet vždy za současného respektování celistvosti muzejní problematiky a vzájemných mezioborových vztahů. K tomu musí přispět rozvoj muzeologie, kterou je nutno budovat jako soubor teoretických východisek sloužících k praktickému rozvoji oborů. Výuku muzeologie zavést do vysokoskulského studia v muzeích zastoupených oborů i na Univerzitě Karlově v Praze. Postgraduální a pomeranční studium přizpůsobit novým podmínkám a odborným potřebám.

Nově stanovit kvalifikační a morální profil muzejního pracovníka.

Muzea a galerie musí obnovit zpřetrhané kontakty s odborníky i všemi občany v místech svého působení. Vysoká profesionalita práce nesmí brzdit, ale naopak rozvíjet zájem občanů o muzea a galerie jako živá centra regionální kultury. Při tvorbě programů pro veřejnost nesmou stát ze zřetele humanistické a demokratické ideály a v jejich duchu rozvíjet společenské vědomí veřejnosti.